

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 338/2021
09.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Божидар Станисављевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2906/20 од 30.09.2020. године, у седници одржаној 09.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ усваја ревизија тужиоца и **ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 2906/20 од 30.09.2020. године, у преиначујућем одбијајућем делу, тако што се обавезује тужена Република Србија - Министарство правде, да тужиоцу АА на име накнаде нематеријалне штете као рехабилитационог обештећења, поред износа који је досуђен наведеном пресудом исплати износ од још 1.000.000,00 динара (укупно 2.000.000,00 динара), са законском затезном каматом почев од извршности пресуде до исплате у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ одлука о трошковима другостепеног поступка из става четвртог изреке пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2906/20 од 30.09.2020. године, тако што се тужилац обавезује да туженој накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 22.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

У преосталом делу ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2906/20 од 30.09.2020. године, се **ОДБИЈА** као **НЕОСНОВАНА**.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу на име трошкова ревизијског поступка исплати износ од 22.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 4670/19 од 16.01.2020. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете као рехабилитационог обештећења исплати износ од 3.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде до

исплате. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиоца преко досуђеног, за износ од 10.245.000,00 динара, до траженог износа од 13.245.000,00 динара, са каматом. Ставом трећим изреке, тужилац је ослобођен обавезе плаћања трошкова поступка. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 51.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 2906/20 од 30.09.2020. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 4670/19 од 16.01.2020. године, у ставу првом изреке тако што је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете као рехабилитационог обештећења исплати износ од 1.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 16.01.2020. године до исплате, док је одбијен као неоснован захтев тужиоца преко досуђеног, за износ од још 2.000.000,00 динара са каматом. Ставом другим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставу другом изреке. Ставом трећим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене и потврђена првостепена пресуда у ставу четвртим изреке. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 50.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, и то у делу којим је одбијен захтев за накнаду нематеријалне штете тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, на основу члана 404. ЗПП, а ради уједначавања судске праксе.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП („Сл. гласник РС“, бр.72/11...55/14), Врховни касациони суд је нашао да нема места примени члана 404. ЗПП, јер је ревизија дозвољена као редовна на основу члана 403. став 3. ЗПП, па је утврдио да је ревизија тужиоца делимично основана.

У поступку пред нижестепеним судовима није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на друге повреде поступка због којих се ревизија може изјавити применом члана 407. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је рехабилитован правноснажним решењем Вишег суда у Београду Рех 83/16 од 24.12.2018. године и утврђено да је пресуда Војног суда у Сплиту К. 51/84 од 12.06.1984. године (којом је тужилац оглашен кривим за кривично дело одбијање пријема и употребе оружја из члана 202. став 1. КЗ СФРЈ) ништава од момента њеног доношења и да су ништаве све правне последице наведене одлуке, а рехабилитовано лице АА се сматра неосуђиваним, а време које је провео у притвору и затвору се сматра неоправданим лишењем слободе. Тужилац је био лишен слободе у периоду од 12.06.1984. године до 12.11.1986. године (укупно 883 дана). Утврђено је да је тужилац био осуђен јер је одбио да прими оружје односно обуче војну униформу из разлога што је припадник верске заједнице „Јеховини сведоци“ и вера му забрањује ношење оружја и униформе. Добио је позив 09.04.1984. године, да се јави у касарну у Пули где је изјавио приговор савести, због чега је 10 дана био притворен у касарни, а потом пребачен у истражни и цивилни затвор у Сплиту, одакле је након правноснажности пресуде спроведен у

затвор у Ријеци где је провео три дана, а потом је пребачен на Голи оток. Тужилац је у време лишења слободe имао 22 године (рођен је 1962. године). Током издржавања казне затвора на Голом отоку тужилац се лоше осећао јер потиче из крајева богатих зеленилом. Сметало му је што је смештен због сопственог уверења. Шест месеци је провео у спаваоници са још 10 лица осуђених за различита кривична дела након чега је премештен у део тзв. „Слободњака“ и имао је већу слободу кретања (обављао је посао редара и водио рачуна о хигијени управне зграде, па после радног времена није био у обавези да се враћа у простор ограђен жицом). Кроз проучавање Библије прихватио је такву ситуацију. Због осуде престао му је радни однос, а након изласка из затвора се запослио преко пријатеља у фирми у којој нису тражили доказ о испуњеној војној обавези. Захтев за рехабилитационо оштећење због неоснованог лишења слободe тужилац је поднео 13.03.2019. године, надлежној Комисији Министарства правде, али споразум није постигнут. Тужена је учинила неспорним основ постављеног захтева, али је оспорила висину истог као превисоко постављену.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је, применом члана 26. Закона о рехабилитацији у вези члана 200. Закона о облигационим односима, делимично усвојио тужбени захтев и тужиоцу досудио рехабилитационо обештећење на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободe 3.000.000,00 динара, а одбио као неоснован захтев тужиоца преко досуђеног, за износ од 10.245.000,00 динара, до траженог износа од 13.245.000,00 динара.

Другостепени суд је оцењујући наводе жалбе парничних странака прихватио наводе првостепеног суда у погледу основа за накнаду штете, али је нашао да првостепени суд није правилно применио материјално право у погледу висине правичне новчане накнаде, па је потврдио првостепену пресуду у одбијајућем делу тужбеног захтева и преиначио у усвајајућем делу тако што је обавезао тужену да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободe исплати износ од 1.000.000,00 динара, а у преосталом делу за износ од још 2.000.000,00 динара тужбени захтев одбио (до износа досуђеног првостепеном пресудом 3.000.000,00 динара) сматрајући да би досуђивање накнаде штете у већем износу било противно циљу коме она служи и погодновало тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом из члана 200. став 2. ЗОО.

Становиште другостепеног суда у погледу одмеравања висине накнаде нематеријалне штете није правилно.

Наиме, одредбом члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ број 92/11), прописано је да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. овог закона, има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободe, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Дакле, основ за тужиочево потраживање (као рехабилитованог лица) новчане накнаде за нематеријалну штету коју трпи у виду душевних болова због неосноване осуде и лишења слободe садржан је у цитираној одредби Закона о рехабилитацији, а остварује се у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Видови правно признате нематеријалне штете, као и услови и критеријуми за одмеравање и досуђивање правичне новчане накнаде регулисани су чланом 200. Закона о облигационим односима - ЗОО који, између осталог, прописује да ће суд за претрпљене душевне болове због повреде угледа, части, слободe или права личности, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану

накнаду, независно од накнаде материјалне штете, као и у њеном одсуству. Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о њеној висини, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Правична новчана накнада која се досуђује у складу са наведеним законским одредбама представља сатисфакцију којом се ублажавају поремећаји у душевној сфери оштећеног и омогућава да за себе оствари неку пријатност. Наиме, душевни болови због неосноване осуде, односно неоснованог лишења слободе представљају јединствени вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. Сходно томе, за ту штету досуђује се један износ накнаде, при чијем се одмеравању узимају у обзир све околности конкретног случаја и то: године старости тужиоца у моменту притварања (22 година, рођен 1962. године), углед који је оштећени раније уживао у својој средини, породични и друштвени статус, однос средине према њему после лишења слободе, тежину и природу кривичног дела који су му стављени на терет, време трајања (883 дана) и услови лишења слободе, разлоге због којих је лишен слободе, могућност запослења и све друге околности које су утицале на природу, тежину и трајање душевних болова и патњи.

Следом наведеног, Врховни касациони суд налази да су делимично основани наводи ревизије тужиоца којима се указује на погрешну примену материјалног права приликом одлучивања о висини правичне накнаде, па је побијену пресуду преиначио применом члана 200. став 1. ЗОО и обавезао тужену да поред досуђеног износа од 1.000.000,00 динара тужиоцу исплати додатни износ од 1.000.000,00 динара, налазећи да износ од 2.000.000,00 динара, представља правичну накнаду којом ће се пружити сатисфакција тужиоцу за душевне болове које је претрпео због неоснованог лишења слободе.

Из тих разлога Врховни касациони суд је применом члана 416. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

Тражени износ накнаде нематеријалне штете преко досуђеног износа превазилази критеријуме правичне накнаде имајући у виду све околности овог случаја које су од значаја за одмеравање накнаде, па је Врховни касациони суд ревизију у преосталом одбијајућем делу потраживања по овом основу одбио као неосновану водећи рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада на основу члана 200. став 2. ЗОО, али и о томе да се њом не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Врховни касациони суд је ценио наводе тужиоца да се у неким пресудама Апелационог суда у Београду и Апелационог суда у Новом Саду које су у ревизији означене и уз њу достављене, другим лицима досуђивани знатно виши износи накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе, али налази да се ревизијом неосновано указује на праксу апелационих судова јер се не ради о пресудама које су донете на основу истог или битно сличног чињеничног стања као што је у случају тужиоца. Висина накнаде нематеријалне штете треба да је адекватна околностима конкретног случаја, па је њено „ тарифирање“ по

једном дану одређеним новчаним износом непримерено природи и циљу правичне новчане накнаде, као моралне сатисфакције по члану 200.300.

Из тих разлога је применом члана 414. став 1. ЗПП и одлучено као у ставу трећем изреке.

Одлука о трошковима првостепеног поступка је правилна и њихова висина одговара вредности предмета спора са којом је тужилац успео у парници. Трошкови другостепеног поступка према успеху тужене са жалбом износе 22.500,00 динара (за састав жалбе) па је решење о трошковима из става четвртог изреке другостепене пресуде преиначено на основу члана 165. став 2. ЗПП, па је одлучено као у ставу другом изреке.

Имајући у виду делимичан успех тужиоца у ревизијском поступку Врховни касациони суд је на основу члана 165. став 2. члан 153. и 154. ЗПП тужиоцу признао трошкове састава ревизије у износу од 22.500,00 динара, одмерено према Тарифи о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“, бр. 121/12...99/20) сразмерно успеху тужиоца у поступку по ревизији, па је одлучено као у ставу четвртом изреке.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић